

ȘEZĂTOAREA

Anul XII, vol. IX, No. 8-10. — Folticenî, Oct.-Decem. 1904.

GĂINA CU NOROCUL.

A fost odală un om, care nu-și vedea capu de sărăcie. Se zbătea el să iasă la mal, dar degeaba : ca cînd se băgase la ea slugă pe vecie, vorba cîntecului aceluia :

Toată ziua hăis și cea,
și 'n pungă nief o para ;
sapa i la'ă, coada-i lungă,
nu mai vezi parale 'n pungă ..

Dar omul acela nu se zbătea numai singur cu sărăcia, mai avea și trei copii, cari-i cereau de mîncare.

Văzînd el că nu merge așa, s'a gîndit să-și caute undeva v'un loc de slugărit, și luînd drumu 'n picioare se întilnește într'un tirziu c'un om bogat, pulred de bănel.

Acela l-a simțit, cit de colo, unde-i bate gîndul, și oprindu-l în drum, îl întrebă :

— Da un' te duci, bre omule ?

— Ia am luat lumea 'n cap, să-mi cat un stăpînu.

— Nu t'ei băga la mine ?.. Că eă alt lucru nu-ți dau să faci, făr' de cit să 'ncealeci pe băl și să-mi cași norocul. Și de l-ei găsi, să-i spuî să nu-mi mai dea bogăție, că am destulă. . .

Își bătură oamenii 'n palmă și tirgu-l făcură. Iar adoua zi cela 'și luă merinde de drum și-o poruî încotro l-a duce sfiutul...

După ce bătu tîlpile bine și-o întiuse voînicește, ajunge la un lac cu nămol gros și puturos, în care hodinea o bivoliță fătată de curînd.

Dă să treacă încolo de bivoliță, numa se arată un om :

— Încotro, măi omule ?..

— Ia, m'a trimes un bogătaș în căutarea norocului, să-i spuî de l-oî găsi, să-l mai slăbească cu dragostea și prietenia, c'are destulă bogăție.

— O, doamne, mă omule, apoi eă 's norocul omului aceluia

și dacă-l vorba pe-așa, apoi, ce-l mai ușor decit treaba asta? Că la rău își dă ghies toți dracii, da la bine nu se gîndește nimenia.

Și zicînd așa, dete drumu unui vițel de se înomoli în potmol și acolo-l îngheță moartea...

— Dar tu ai noroc mai mare decit mine, zise acela către omul cel sărman; buclucul e că dracu nu vrea să știe de tine. Eu însă te-oîu învăța ce să faci, ca să scapi de boala de sărăcie. Vezi drumul ăsta întortocheat, ce se desface din răscruce? Așterne-te pe el, că te duce într'o pădure. În pădurea ceia o să vezi o curte mare, minunată, cu porțile deschise, păzite de doi balauri năpraznici. Nu te da în lături, ci spune-le că ești stăpînul norocului aceluia. Iar cînd îi-o eși cineva în cale, să nu ceri nimica, fără numai *găina a bălțată*. El îi-o da banî, tu să zici „nu-mî trebuie“.

Se mai desmetici omu oleacă, cînd auzi vorba ăia. și gîndind că de vrea Dumnezeu și bășu ia foc, îi mulțami din suflet creștinului și o luă la picior în spre pădurea cu norocul.

Cînd colo, balaurii simțise că se apropie om strein de curțile acelea și unde încep a-și face de cap, de gîndeaî că aîlla îi-a fost. .

Dar omu nostru nu era de-aceia, cari să se sloboadă de frică și cum văzu lighioanele sbîrlindu-se, se răsti la ele zicîndu-le:

— O, ... încornorașilor, că eu is stăpînul norocului. . Și-abea abea se ostoiră...

Păzitoru norocului auzi urletul și svîrcolirea balaurilor, și eși să-l întîmpine la poartă...

— Sfinți-te-ar patruzecile, zise omu nostru, pîn' acu de ce n'ai venit?... Așteptaî să te scarpin supt barbă? .

Dar cela, ca unu care știa pricina, chitea c'o să-l vază spatele cu una, cu două, și-î tot bătea capu într'una, ba că-i dă un sac de galbenî, ba că-î mai umple și dășaga pe deasupra. .

— Ia ascultă, mă, făcu acela urît de gîndeaî că-l și umflă, să-mî dai *găina a bălțată* de unde știi, că de nu, îi căptușesc una, de-î blestemî și laptele supt la sînu mumi-ti. Auzitu-m'ai?

Că-î sucită, că 'nvirtită, acela n'avu încotro, că nu șinea s'auză lătrînd cîni în steele, și-a cătat să scoajă găina și să i-o aducă.

După ce-a pus-o acela 'n dășagă, nu s'a mai gîndit la stăpîn și slugărie, și făcîndu-și cruce luă drumu spre casă.

*
* * *

Păsă-mi-te, găina aceia făcea niște ouă cit un pepene și pe ele sta scris cu litere de-aur, că cine-o îngluți înima găinii aceleia bălțate, pe dată devine năzdrăvan...

Pină s'ajungă acasă, găina îi făcuse trei ouă gogonețe și le dădu nevastă să le fiarbă.

Dar un băiat s'a rugat de tat-său să mai aștepte oleacă pin' s'or face cincă. Cînd se 'mplini taman numărul, plecă băiatul la tirg să le vinză, că vedea el că așa miunății de ouă uici că s'a pomenit.

Cum intră 'n tirg, nu se puse bine jos băiatu, că tirgoveții se și strinseră vuluc să-și sature vederile.

Dar o îndă de jidov băgă de seamă rostul și sozoteala lucrului și ce făcu, ce drese, umplu basmaua băiatului cu galbeni și se rugă să-I aducă ouăle-acasă.

Băiatu, de, nu-l purta miutea pin' pe-acolo, și făcu pe voia aceluia.

Jidanul se puse pe capu băiatului de-i spuse ce fel e găina și la urmă, cînd să plece băiatul, îl învăță să-l aducă pe tat-său la el la tirg, să-l spuie o vorbă...

Băiatu dădu iulii o railă prin tirg, și după ce-și sătură ochii și inima de cite bunătăți toate, o lutiuse spre casă.

Cum ajunse l'al de tat-său, le povesti tot ce-i văzură ochii prin tirg și ce-a zis jidovul.

Adouazi omu se sculă de dimineață și cînd soarele era de-o suliță, ajunse cu băiatul dimpreună la casa jidanului.

Acela cum îi văzu, nu știu cum să-I corcolească și cum să-I lusiire mai bine.

Apoi cînd fură 'n toful vorbil, îi spuse așa :

— Omul lui Dumnezeu, Cel de sus îi-a dat noroc mare, dar nu știu să-l învătești. .

Și după ce-l făcu capul călindar, sfinși zicînd iar, cam în feliu acesta :

— Și de-aceia, omule, eu imi dau părerea să vii la mine cu casă cu tot. Ne-om face frați de-abinelea... Am 26 de bolte și tot atitea corăbii... Om împărți frățește. Și ce-om cîștiga cu boltele, frățește; și ce om agonisi cu corăbiile, iar frățește.. Dar gîndește-te bine la vorba aia : norocului să nu-I dai cu pictoru, că-i duci doru...

Omu nostru, să scape de sărăcie; asta aștepta. Aleargă de-și aduse nevasta și copiii, după care își luă fiecare din corăbii și se despărțiră 'n lume, care 'ncotro a nimeri cu ochii...

Jidanului alta l-a fost. Cum porni omu ceta pentru multă vreme din tirg, el luepu a da roate pe-acasă așa din cînd în cînd.

De la o vreme, muerea văzludu-se singură, își făcu seama și luepu a-și ține de urit cu el...

Zi-I muiere și s'a mintuit.

— Fă nevastă, zise 'ntr'un rind jidovul, eu mai că m'ași iuturluca cu tine, de te-ai gândi oleacă și la ce-mi poștește inima. Să tai găina aceia și să-mi faci o ciorboaică lungă să ne-ajungă..

— Ei... ce, o tai, zise femeia degrabă, că mai bine n'o purta capu.

Cind fu soarele 'n cruce, ^{* * *} veniră și băieții omului de la școală și dădură peste oala cu găina. Taman atunci o luase de pe foc.

Băieții făceau zimbre, care după cite-oleacă de chipotă, care după oleacă de ficăței, iar cel mai mic se da și 'n foc după o inimioară. Cum dădură cu ochii de ciorbă, puseră mîna pe linguri și furcoale și scotociră prin oală, care ce-i cerea inima.

Cel mic își luă inimioara și-o inghiți pe dată. Taman vorba aia : nu-i pentru cin' se pregătește, ci-i pentru cin' se nimereste...

Cind veni jidovul acasă, merse întins la oală cu ciorbă...

Căută el pîntre măruntaie, cotrobăi pin zămoaică, răsturnă ciorba 'n străchini, inima nu-i și nu-i...

Nu mai văzu înaintea ochilor și se făcu ca racu de ciudă și minie

-- Dar ce cați așa cu îndirjire, omule, și nu găsești ?

— Să te dau dracului, ciufo, zise el in gîndul lui. Da găina ta n'a avut inimă ? Hai, fă muiere ?

— He... inima ? Inima a căutat-o băiatu nostru înaintea ta.

Jidovul să sară 'n sus de ciudă. Cum auzi asta, o învăță pe muiere cum să se scape de ei mai repede. Ii dădu o otravă blăstămată s'o presare în patul băieților, și care cum s'a atinge de ea, nu-i mai trebuia alt popă.

Pasă-mi-te băietul cel mic era năzdrăvan.

Sara, cînd să se culce, zise celorlalți :

— Mă fraților, bîetu taica cum și-o fi spetind mădularele pe scînduri de-o jumătate de an, de cînd bate vîntul pin lume !.. Să ne tolănim și noi pe podini că o noapte n'om muri.

Dimineața, cînd se sculă, găsi cel mic o mie de galbeni la căpătliu

Aceia, văzînd că geaba le-a fost vorba și truda, se gîndiră la altă solomje.

-- Mă fraților, zise atunci năzdrăvanul, știți voi ceva ?.. Așteți în lume și noi după al de taica, că maica nu gîndește să ne crească și de-om mai sta o zi, aici ne prăpădim.

Și 'ntr'o bună zi spălară putina lus-trei și-și făcură drum pînă strălucire, punîndu-și de gînd să le fie popasul pe unde a 'nțarcat mută iapa și dracu copiii...

... Și unde înoptau, găstău supt perună o mie de galbeni, și se strînse la bănet pînă veni vremea de nu măi putea să-l ducă.

Și cînd erau măi patru ani de cînd umblău pe drumuri, ajunseră în împărăția unei împărătițe văduve și tinere, care pusese să crăiniciască în toate unghiurile împărăției, cum că vrea să-și aleagă un crai după cum i-o gîndi inima...

Se strînsese crai și feciori de împărați de nu-i măi coprîdea moșia și în toate zilele curgeau șiruri-șiruri și veniau cete-cete de voînici, în haîne strălucitoare de aur, să-și încerce partea și norocul. Și împărătița îi căuta din ochi pe fiteșicare și dacă se nimerea vreunul măi pe dorul inimii ei tinere, arunca coroana 'n sus să cază 'n capul aceluia; dar coroana o făcea pe-alături și cădea jos. Iar craiul se roșea de ciudă, inima i se întuneca de-amărăciune și mișca înainte ca o curcă plouată, că nu i-a jînut ursita parte.

Cei doi băceți măi mari se îmbrăcară bine ca niște mari împărați și legară șirul nesfirșit de tineri...

Cînd ajunseră drept împărătița, aceasta ședea împoșonată și nepăsătoare pe scaunul ei strălucitor, cu coroana alături și jîtuind ochii pe cel ce alunecău pe dinainte-i.. Dar cum le zări fața plină și durdulie, luminată tare de strălucirea haînelor lor scumpe, întinse mîna să caute coroana și de-odată lumea strînsă din toate unghiurile lumii se scutură căscînd ochii de mirare, cînd văzu coroana îndesată pe capul băiatului celui măi mare..

Împărătița se sculă de pe scaunul ei lucitor și se apropie de el îmbrășoșă și-l sărută cu drag zicîndu-i:

— Bine-ai venit sănătos, voînice, și curată să-ți fie inima cum ții-e și fața... De mult te așteptam, mărite, și nu măi veniși, că tu ești stăpînul meu și al supușimii mele...

Băiatul cel năzdrăvan știuse că lucrul așa se va izbîndi și după ce i pofti împărăteasa înainte, măi stătu năzdrăvanul pînă-și serbă frate-său nunta, o nuntă împărătească cum n'a măi fost pîn' atunci, cu mese întinse de săturați toți craii și toți împărații cu crăie-sele și împărătițele lor, cari venise să vază pe mîndrul fecior, ce-l prilejise norocul...

Dar toate lucrurile cu vremea lor, și berechetul și petrecania au și ele un capăt; că nu se trăiește numai cu benchetueli și chichieli...

Implinînd două-trei săptămîni de la poprire, îi veni dorul

de ducă și lăsînd pe fratele mai mare să-și vază de împărăție și de nevastă și pe cel mijlociu în seama celui mai mare, își încarcă dă-saga cu merinde și pe-aci țî-e drumul...

Iar după ce merse și merse, să-și betegiască picioarele, intră într'un codru verde și negru ca noaptea și ieși într'un luminiș de poiană. Se tolăni în iarbă pînă la briu și-și întinse ciolanele ca 'n raiul lui Adam... Soarele se furișă pîntre firele de iarbă, îi mingiila ușor fața umedă și-î închidea domol ochii..

Cînd fu vremea, se sculă și de-acolo și-o întinse la drum înainte.

Și cînd incheia taman omul, intră într'o împărăție cu oameni neajunși și scăpătați; și răzbătu țara pînă ajunse în inima împărăției.

Acolo domnea un împărat, care avea o șiscă de fată, ce da în cărți și cu solomonii, cu drăcovenii ascunse, rămînea pe ori cine i s'ar fi urit cu zilele. Că vorba era așa, că dacă o perde flăcăul, perdut să-î fie și capul; iar de-o cișliga, fata a lui rămînea și împărțea cu dînsul împărăția.

Dacă-auzi așa băiatul cel năzdrăvan, — acu se făcuse o probă de voinic de mai mare dragul — nu mai stătu deloc la giuduri și se infățișă înaintea împăratului.

— Sfîrr... cocoș, în pod la moș! Ticălosule și nevoia pămîntului!.. Mă mir cum nu-ți vine greu la vorbă, făcu împăratul încrun-tînd din sprincene. Ai tu la știre cu cine-ți pui în plug, sărmane?.. Alții mai voinicii ca tine și mai cu cîntar la vorbă și nu mi-au suflat în cîorbă, dară tu, mă trică, scuturatu-ți-ai bine găoacea?.. Aida, de... ți s'a urit cu soarele. Pe semne ți i să faci virf la purcoiul de capete...

— Nu duce atîta grijă, Măria ta, de mine: că fiecare de capu lui își vede întîmple-se ce s'o întîmpla, că tot una mi-e, și de-oîu muri și de-oîu trăi.

Văzînd împăratu că n'are încotro și nu poate să scape de el cu una, cu două, îl luă de mină și-l băgă într'o odaie. Împărătița se făcu că nu-l bagă 'n seamă. Sta la masă și învirtea trei cărți în mină, două boite 'n negru și una c'un popă roșu.

Năzdrăvanul trase scaunul și se-așeză în fața felii. Apoi așteptă uitîndu-se lung la împărătița a posnașă. Aceasta puse două cărți în mina stîngă, luă cu dreapta pe popă și mi-l învirli de-ajunse între cărțile cele negri. Cărțile începură apoi să joace și să sară ca ghioldanii. Zburdăturile erau tot mai repezi, că năzdrăvanul se uita ca la o adevărată sfîrlează...

De-odată cărțile s'aștern pe masă și fata întreabă:

— Unde-î popa, dacă știi?..

— Na, că nici dracu nu i-ar mai afla rostul, gîndi împăratul. Dar o făcu fiartă, cînd văzu c'a rămas-o năzdrăvanul.

— Nu umbla cu făcături, băiețe, că nu merge... Ce crezi, c'asa ușoară-î treaba? Mai jucați odată, că n'a fost pe dreptate.

Fata făcu cărțile a doua oară și jocul începu din nou.

N'a mai avut încotro împăratul și lăsă pe flăcău să și ia fată...

Și-a trăit cu ea cit o fi trăit, — că pe tocmai nu pot spune — și numa fata nu știa cum să afle de la el pricina pentru care alijia înaintea lui își dăduse pielea dracului și el u'a vrut în ruptu capului...

Și-l stringea, și-l săruta, și-î spunea cîte belesne toate, de credea că ține pe Dumnezeu de picior, de cînd îl luase pe el.

Dar într'un rînd se pomenește vorbind :

— Mă omule, nu mi-î spune și mie, cum de-ai putut să mă rămi și să scapi de dracu împelițat?

— Cum te-am rămas?.. Numa atit, și n'o făcu mai multă năzdrăvanul, și cînd îi lipi o palmă, n'a mai zis aceia nici *bañ*, că vedea el unde vrea ea s'o scoajă cu alita dragoste.

Rămase fata încremenită și două săptămîni de zile a dus-o într'o mușenie desăvîrșită; și căta rău, să puie și pe bărbatu-său pe gînduri.

Maî trecu o bucată de vreme și mulerea își mai veni în voie. Dar începu tot cum știa ea :

— Dar cum crezi tu, mă omule, c'ai să mă ții ca pe-o slugă? Bărbatul, care ține la nevastă ca fiind de o samă, n'o cotonogeste cum faci tu, s'o ție ca pe-un ciuc, ci-î deschide toate tainele și adîncurile inimii... C'asa-î datină de la Dumnezeu lăsată, de cînd Adam a apucat a fi tată, ca bărbatul și mulerea să se înțeleagă și în vecl lovarăși să fie și la bine și la rău. Și-apoi atunci aș vedea și eu bunătatea fără prihană a inimii tale și iubirea ta cea mare și vrednică.

Cum-cum omul nostru se lăsă purtat de gura nevestii și-î deșiră toate din fir pluă 'n ață.

Dar vorba aia : dacă ai cap, mințile nu-ți mai trebuie; unde nu-î cap, vai de picioare, — de cum isprăvi omu de povestit, sări înima din el, se piti în ea și pe dată rămase năzdrăvană.

Iar dacă s'a văzut mulerea năzdrăvană, nu i-a mai trebuit bărbat și l-a dudit încolo, să-și vază de cap și de nevoie...

Rămase omul pe drum uluit și scirbit de-atita fără-de-lege mulțerească și se gîndi cum să facă și încotro s'o întindă.

Iși luă la o vreme inima 'n dinți, se puse pe 'utinsoare cu inima scirbită și răsbātu pustietăți destule și cînd implini anul, ajunsese într'o pădure deasă și mare, unde-i eși înainte o babă, care cum îl văzu îi zise :

— De-î fi om bun, la bun adăpost și gazdă bună ai nimerit. Iar de nu, am o cățea care praf și fărime te-o face.

— Sînt om bun, măicuță, om bun și pămîntean..

— Hiii... măică, de 360 de ani îmi port eu tratul și sufletul în puslia asta și om pămîntean nu-mi văzură ochii.

Hai, să-ți dau un colț de prescură și-mi spune cine ești și cin' te-a trimes...

S'a luat după ea 'n bordei și după ce s'a așezat pe lăiță, s'a pus să-i deșire povestea vieții, cum nevasta i-a scos inima cea năzdrăvană și l'a lăsat rătăcit pe drumuri...

— Fecioru măichii, i-a zis baba, pădurea asta plină-i de fel de fel de poame. Pun' te cu gura pe ele și ai să dai de poame, cari cum li-i atinge cu dinții îți perzi chipul de om și te faci măgar; și ai să dai de altele, cari te întorc iar la chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Tu să ei și din alea și din alea, să faci două legături, să te duci pe la poarta nevesti ti și să începi a striga : *hai la mere rotunjioare și la pere gălbioare, la mere domnești și la pere împărătești...* Dar să nu te 'mpingă boala și să dai altcuiva de cit nevesti-ti, c'apoi atita-ți trebuie, și-i mai vedea inima, cînd o luverzi tinjala, ori mi-oî mai vedea eu ceafa.

Auzit-ai, flăcău măichii ?..

Îi mai veni inimă bietului romin, cînd auzi așa ; și după ce-i mulțumi cu toată inima babei, nu mai așteptă zis și încărcînd două coșuri cu poame, lînd și un căpăstru, se așternu la drum...

* * *

Cînd colo împărăteasa se primbla mîndră și fără grije în grădină. Din vreme 'n vreme se pleca în jos și punea mina pe cîte-o floare... Iar cînd a auzit strigînd la poame, a trimes slujnica să-i cumpere.

— Fă-te 'ncolo, marghito, și te-î linge la uas mai bine. Nu ți-or cădea minile, cînd ai ținea o pară de-amea ? Du-te la cin' te-a trimes și-i spune că poamele mele 's numa pentru împărătiță și să vie ea să le guste, c'altfel îi duce dertul și mă mai vede bătrîn apoi...

Cînd auzi împărătița așa, veni ea singură să dea ochi cu-acela pe care nu-l mai cunoștea și care, cum o văzu, îi zise :

— Ia de gustă, Mărită împărătiță. Uite un măr cu mîezu bălan și curat ca și inima împărătească... Uite-o pară mălătață și dulceagă, taman pe gustul crăieselor și pe dorul împărăteselor. Și-apoi de-i mînea de-aicea oleacă, să ști că prinde la inimă...

Și tot așa, ia de ici, ia de colea, uite-o pară, uite-un merisor, s'a lăsat pe vorba ăluia și împăteasa își încleștă dinții într'un măr cîupesc, mare și rumen, după care îi se scurgea ochii și-și lăsa gura apă.

Dar omul nostru avu grijă să desfacă numa poamele blestemate și împărătiții nu-i fu d'a bună imbucătura. Pe dată îi sări inima din loc și se făcu acela năzdrăvan, iar ea se închipui o măgăriță...

Năzdrăvanul o apucă de căpăstru și șterge-o la drum... Cînd ostenea mergea călare ; cînd nu, o ușura de-o greutate. Și 'ncet-încet se văzu la frații lui...

Acolo, cînd să suie scara palatului, îi dă poame omenești și-o face la loc femeie, dar mai frumoasă de cum a fost. Intră apoi în palat și mare bucuria și dragostea între frații!..

Iar după ce se înveseli lingă frații lui și se sătură la masă întinsă și la voie bună, o porni înapoi năzdrăvanul și cu împărătița lui și poposiră în împărăția lor.

Împărătița dacă văzu, se lăsă de rele și se făcu un odor de femeie, să-i ducă dorul...

Și multă vreme împărățiră ei în liniște și dragoste și-or fi trăind și-acuma, dacă nu s'or fi făcut de mult lut de oale și urcioare..

(Auzită în Dobrogea).

P. Dobrogeoi.

PREPELEAC FIUL CĂȚĂLII.

A fost odată, cum a fi fost pe-atunci, a fost o împărăteasă văduvă, care mult să rugase lui Dumnezeu, să-i dea și ei un fecior, sprijin sârmanelor bătrînețe. Dumnezeu să milostivi de rugămîntea ei, și la curte-i trimise pe sfîntul Petru c'un măr de aur :

— Să-l curățe și să-l mîntuie, c'a purcede grea. — spuse Dumnezeu Sfîntului, și tot așa spuse și Sfîntul împărătesei, după care vorbe porni.

Împărăteasa nu mai punea de bucurie, și-a făcut, ce a dus-o capul și norocul, și vremea trecu, și dinua născu un făt-logofăt cu

totul și totul de aur, dar născu și baba cea bătrână, bucătăreasa, și-o cățea din curte, tot cite-un făt, asămuiți între dinșii lumină de soare, dar pe lume fără samăn de mindri; pe semne împărăteasa svirlise cojile și sămînța mărului de aur și să găsisse prea ușor cine să le minuce.

Cei trei feciori, cu suflet dumnezeesc într'înșii, creșcură mari, și toate le-au crescut într'o măsură și să făceau pe zi ce mergeau mai frumoși, tot mai viujoși în brațe, iar oamenii cu asemenea daruri, rareori să 'nduplecă în cuget să rămie pe loc.

Și de asta, dragii mei, cei trei feciori, pornit-au în lume să facă și să prefacă minunății nemaî auzite. Cei doi dintâi s'au dus, și isprăvi de bună samă c'au săvîrșit, dar de felul celui mai mititel, Prepeleac fiul cățelii, nu știu zău, că-ai-ta le da 'nainte cite șapte.

Lucălecuse pe-un cal ca vai de diusul, dar pe drum văzu el puterile calului că zbura ca o pasere măiastră pe lumea albă, de nici cu gîndul nu l-ai fi ajuns. Pică, așa, Prepeleac, la malul mării, unde calul îi grăi:

— Stăpîne, ești te las și mă duc, dar de î avea nevoie de mine, scutură-mi căpăstrul și eu îți-oiu sta 'nainte. Și calul pîeri.

Voinicul își făcu trei cruci și s'asvîrli în apă. Apele se dădură în lături, cele mai cumiști, iar altele să prăfăcură 'n bălauri negri și fără samăn de mari, și alergară să-și vestească stăpînii lor: smeul cel mare cu cei doi feciori.

Prepeleac, plecuse de la 'nceput c'uu gînd, ca un om înțelept, și drumul lui trebuia să se sfîrșească la cel smeu, pe lumea neagră, care-ademenise cu vorba soarele și luna și căpuindu-i la strimtoare, îi ținea de multă vreme la opreală. Da de ei, nu i-ar fi fost voinicului, într'atita că soarele biruind cei bălauri grozavi cari-l păzeau, unul cite unul, ar fi scăpat la urma urmei, cu lună cu tot; ci, cu cei doi creștini mai era răpita de la părinți și-o zină cu nume și chip frumos, zina Simina, fata unui imparat vestit.

Zmeul cel bătrîn era văduvit și dac' o furase, pentru diusul o furase, dar feciorii cei doi, lăsaseră și rușine și tot, și ba unul ba celant să rînduiau la părintele lor s'o ceară de nevastă. Uncheșul, care-avea și diusul tot buba asta în inimă, tot amina zilele mereu-mereu, pînă ce ițele se 'nceură și mai tare.

Așa se făcu, că soarele trecînd sara pe la palatul zmeului, odată, de două ori, pe Simina cea mindră o zări, și teafăr la suflet nu rămase; ba își făcu la săptămîna treabă pe la zmeu, așa ca să

aibă dinsul pricină, dar uncheșul pricepu boala drumețului și punindu-l în lanțuri, îl dădu în paza balaurilor.

Așa, rămăsese 'n lume, singură singurică, luna, sora soarelui, care purcezind în căutarea frățiorului, pică și diusa, fată frumoasă cum era, în mina zmeului. Lucrurile parcă să limpezeau, în capul uncheșului, că-și zicea: — Pe Lună mi-o fac noră, unui fecior; oîu mai căta o zină pentru celalant și eū rămîn cu Simina; pe soare, lesne-l ucid și așa, povestea celuia: dă-mi Doamne zile să trăesc!..

Dar omul gîndește și Dumnezău hotărește, că nu degeaba bătuse Prepeleac atîta pustiū pe drum, și cînd ajunsese!.. Zmeul era zmeū, și feciorii lui, tot zmei erau, cu aripi și cu picioare de pasere și urîți... și soarele era soare, și dacă Simina s'ar fi lăsat în brațele soarelui, s'ar fi topit iute!.. ei, dar Prepeleac, Prepeleac avea chip omenesc, cu ochi și gură și suflet, și cînd acestea 's hărăzite de Cel-de-Sus și de minile lui măestrite, alt ceva nu-ți mai trebuie, cu care să 'ntoreci către tine fața și sufletul unei zine!..

Zina, cînd a văzut pe Prepeleac, și-a perdut rosturile și se 'u-voi să fugă amîndoi pe calul nazdravan. Aū încălecat și-aū pornit ca vîntul, dar fuga lor se vesti, și zmeul cel mititel îi ajunsese la podul de aramă. Și puil de zmeū strigă:

— Voînice, voînice, n'ăi fi tu Prepeleac, de-ăi putut pînă la noi răzbate. Ai făcut ce-ăi făcut și la zina Simina ai răzbătut, dar voîniciei tale îi aflu leac, de-î fi tu cumva cel Prepeleac.

— Ia mai lasă brașoavele, puil de zmeū ce-mi ești, îi răspunse voînicul, ci mai bine 'ntoarce-te 'napoi, că teamă-mi e să nu-ți prăpădești calea căminului, că eū n'ascult de vorba ta, și lesne-ți daū cū dăscăleală, dacă ești nepriceput.

Dar cine era s'asculte? Eū, m'aș fi făcut cit un purice și m'aș fi 'ntors frumușel acasă, unde de bine de rău știam că-î Luna, și poate tot mai aveam o sleamă de nădejde, dar el, uu. Că treacă, că meargă, tot îl lua 'n ris pe Prepeleac, pînă ce aista mi-l cuprinse binîșor de mijloc și-l trînti într'atîta de capătul podului, că feciorul zmeului rămase mut.

Muți tot așa și frate-so mai mare la podul de argint, dar cînd porni și tatăl lor, zmeul cel bătrîn, și cînd l ajunsese la puntea dorului, făcută din aur și pietre nestimate, lui Prepeleac începu să-i curgă giudurile pline de 'ngrijorare!

— Tu mi-ai ucis feciorii, și de asta, și eū tot cu moarte te oîu răsplăti, strigă uncheșul cel grozav.

— Ba mai cumpenește-ți mintea, grăi Prepeleac, moșule dragă,

că de ce-am învățat nu m'oiu lăsa, și n'oiu lăsa ce-am dobândit cu dreptate!..

S'aun prins la trintă, că-i mai sfintă și fără greș în adevărea puterilor, și mult s'aun muncit, de dimineață pînă cătră sară, cînd de-abea-de-abea răsufliud. priusără a se uita în lături!..

Supt zare, se vedea un corb, care zbura spre puntea dorului, iar cînd ajunse, grăi zmeul cu amară durere ;

-- Corbule, corbule frățioare, du-te la fîntină și ia apă 'n plisc și viu de mă 'nrouează, că izbîndind țî-oîu da un trup voinic să te ospătezi!..

— Ba să-ți pice din gînd una ca asta, grăi și Prepeleac, tu, corbule tovarășe, pe mine să mă răcorești cu apă, căi avea de mine dăruite, trei leșuri!.

Și corbul făcu ce i veni mai la 'ndămină!

Prepeleac după ce ucise zmeul, întoarse 'ndărăt de slobozi Soarele și Luna lumii, iar el porni acasă de se nunți, și-și făcu nevastă pe Zina Simina, fată de împarat prea frumoasă, cu chipul scris de mină sfințită.

(Auzită de la Vasile Burlum, cărămidar din Țăpu, f. Tecucîului).

Tudor Pamfile.

LEACURI BĂBEȘTI.

Cînd femeia nu poate naște. — Să zici următoarele : „Iată că zice Arhanghelul Gavril să ieși tu pruncule, că te chiamă Cristos și sfînta lui Născătoare“. Apoi îi pui în sin cunună de bolbură și bujor, și va naște numai de cit.

Pentru mușcătură de șarpe. — Scrie într'un blid această tablă și pe urmă spală blidul cu apă neinceută, și să dai celui mușcat de șarpe să bea.

Aceasta s'a găsit într'o scrisoare la Roma.

s	a	t	a	s
a	s	e	p	o
t	e	n	e	t
r	o	p	o	S

Aceasta este bună și de turbare dar atunci le scrii pe un taler și-l speli cu apă neincepută.

Tot pentru mușcătură de șarpe, se mai fac și aceste leacuri : Piscază foi de mure și să le pui pe mușcătură și să bei tireac. Sau uzi raua cu ud de om și pui și plumb.

Pentru durere de stomac. — 1) Pentru durere de burtă se caută coada șoarecelui, ochiul bouului de cel mare alb, podbeal, plătăgiuă, ismă de grădiuă, ualbă albă și mizgă de soc; toate rădăcinile acestor buruieni să se scoală și să se spele bine și curățe și să se plămădească cu apă în care s'a fert orz sau orez, și să se bea și să se bage mizga de soc tot în apa aia; iar lujerile și foile cumin și foi de soc să se opărească și să se oblojască cu ele la burtă împrejurul buricului.

2) Pentru durere de burtă sunt bune și următoarele: rachiū de drojdie, rom, untdeueft și puțioasă pisată bine, să le amesteci toate. Rachiū de drojdie de 20 b., rom 20 b., untdeueft 10 b., puțioasă 20 b.

Pentru pirleală. — Caută rime și le toacă, după aia le prăjește 'n untdelemn bun, dar să nu se prăjească rău. Apoi se desbracă și de cămașă, rămânind în pelea goală, și se unge peste tot trupu chiar și pînă cad cu acele rime prăjite.

Pentru bube în cap. — 1) Fasole arse și pisate amestecate cu unt de vacă proaspăt.

2) Piatră vinăla pisată bine, amestecată cu argint viu și cu unt de vacă proaspăt, amestecate bine și făcute în formă de alifie.

Pentru durere de picioare — Să le ungi cu țigă diepure și cu untură veche, frunză de dafin și baligă de oae. Amestecă-le și-î le pune pe picioare că-î va trece.

Pentru umflătură de incheieturi. — Ia frunză de podbeal și s'o uzi cu sculpat, s'o puî pe umflătură, că trage.

Pentru surpătură. — Ia frunză de podbeal, usuc'o bine și piseaz'o și s'o beî cu rachiū de drojdiî. Această doftorie e bună de multe boale din launtru omului.

Pentru orice fel de umflătură. — Cumpără păcură, bagă în ea sare pisată mărunt și făină de grîu, amestecate bine, cită păcură îi voi, să puî pe locu umflat și la trei sau patru ceasuri să te deslegi, că trage umflătura.

Pentru vărsat sau bubat. — Ia un corn de cerb, rade-l cu pila și răzăturile să le beî cu rachiū, că tot vărsatu de la inimă iesă pe piele.

Pentru păduchi de lemn. — Să îei untdelemn și pelin, să-l storci bine și să ungi pe unde-or fi, că mor toți eiî or trece pe-acolo.

Pentru infrintură. — Măcar și de două săptămîni trecute, să ției terpentin și să picîi 10 picături într'un pătîarel mic, cu rachiu, sau cu apă. să bea de trei ori pe zi.

Pentru vaca care-î ia laptele. — Să cumperi o oală nouă din tîrg și să ției seama cînd s'o pișa vaca să îi oala ata să se pișe în ea, să aprinzi cuptoru și să bagî oala cu pișat în el, să stea arzînd și să verși loată apa cit o fi în casă și să nu te cerci să dai apă cuiva, că o să vie acea muere care luase laptele vacii, și să nu-î deschizi ușa pînă nu s'o lega că aduce laptele vacii îndărăt, și atunci poți scoate oala din cuptor pe care o arunci.

Aceasta se poate face ori de cite ori fată vaca pe care o ai.

Cînd urdină omul mult. — 1) Să fiarbă linte de șase ori și să o fiarbă bine de tot, să o amestece cu oțet tare, s'o minince.

2) Să fiarbă coarne (fructele cornului) și să le minince cu zeamă cu tot.

Cînd se încue omul în amîndouă părțile — Să minince semințe de dovleci uscate, să le facă făină, și să le amestece cu apă, să le bea pe nemincate, de trei ori, că-î trece.

Pentru copilu care se surpă de mic. — Se ia o inimă de șarpe, se leagă cu o ață la grumazu copilului și să ajungă pînă la călciele picioarelor, și ziua de trei ori să înoadă ața pînă o veni la grumaz, sub barbă, baera aceia cu inima șarpelui, și-î trece.

Pentru purici pentru ca să se strîngă toți la un loc. — Să ției terpentin și să ungi o hîrtiuță, s'o arunci în mijlocul casei, noaptea, și cîți purici or fi pînă în casă, toți se adună la acea coală de hîrtie.

Pentru ca să fugă toți șoarecii. — Să ției piele de șopîrlă și să afumî lambarele cu ea, că fug toți șoarecii.

Cum să faci ca să ți se întoarcă orice fel de bani înapoi ori de cite ori vei voi. — Cînd vin rîndunelele și-și fac cuiburile nouă, să pul un ban de aur sau argint în culb și să-l lași să stea acolo pînă cînd s'or duce; apoi ia-l și schimbă-l; de jumătate din el să ției bani, iar de jumătate marfa ce-î va trebui, că acel ban se întoarce iar înapoi la omu care l-a schimbat jumătate, și să-l schimbe de atitea ori [tot jumătate] de cite ori va avea trebuință, că el va veni iar înapoi.

Pentru călitul armelor. — Pune într'o sticlă rime, viermi din pământ cu untdelemn, să stea 20 de zile la soare, și îi căli orice armă scoțind-o din foc, s'o frece cu săpun, apoi s'o bagă în acel untdelemn.

(Din județul Argeș).

Gh. Rudeanu.

DE ALE COPILOR.

78. **Scripca de hluj** e o jucărie de iarnă. Hlujit, după ce au fost mincați de vite, rămân bețele cari nu pot fi mincate. Un internod are pe o parte ca un fel de albie cu două margini. Se taie marginile, de vr'o 2 mm. fără a fi desprinse de pe hluj, și sub ele se pune, la fiecare capăt câte un bețișor, cum ar fi la vioară scaunul cel mare. Așa că avem o scripcă cu două strune. Se mai face și arcușul, numit așa numai că cu el tragi pe scripcă, altminteri arc curat forma scripcei. Pentru a ciuta, sau mai bine zis: a scriji, se udă „coardele” sau „strunele”, cum se numesc și la vioară. și se trage peste scripcă.

79. **Scrincîobul.** — Să se dea în scrincîob, e un obicei ce se găsește mai în toate satele românești. Cuvintele de *leagăn* sau *dulap* au alt înțeles. Copiii și flăcăii în foarte mult la *legănare*, și dacă-l căutăm, scrincîobul, în primii ani ai copilăriei, îl găsim sub forma de: „hușa-hușa-hușa”, *hu* la ridicare, *șa* la scoborire. Stînd pe pat sau pe prispă, copilul vine și se pune pe picioarele mamei, sau al tatei, și aceștia îl dau *hușa*, ridicînd și lăsînd picioarele.

O altă formă a leagănului, se face 'n ușa poeții, a casei sau la creanga unui nuc, etc. Se leagă frînghia sau funia ori curmeiul de cele două capete sus, și se lasă apoi să cadă, fără a mai pune ceva pe funie. copilul se „dă în scrincîob” după ce unul i a făcut vînt. Acest fel de scrincîob se face ori cînd.

Scrincîobul propriu zis se face la paști, și-i copilăresc sau de flăcăi. Cel copilăresc se face bătînd în pământ un stîlp numit *osiac*; se face sus loc de pus o roată, precum e la capătul de la osie, și pe roată se pun de-o parte și de alta a butucului doi pari, cari se înșepenește de spițe. La fiecare capăt al parului se atîrnă câte-un ginj, și în câte două se pun polișile, 2 scînduri. Capetele ginjurilor, ca să nu cadă polișile, se împănează, ori se bat cu piroane ori cue de lemn. Poate fi construit un astfel de scrincîob și cu 4 poliși. Invir-

tirea se face cu un par, care se fixează între spițele roței și se învârtește împrejur. În virtutea, acest scrincioab, te poate ameți. Băieții se duc de se dă în astfel de scrincioab fiind mai estin : 10 roate un ou roș neciocnit ; 5 roate, unul ciocnit.

Scrincioabul cel mare, cu 4, 6 poliți îl știm. Pe la noi, scrincioabul acesta „umblă“ : zilele Paștilor, Duminica Tomei și toate Duminicile până la Ispas (Inalțare) inclusiv.

Ne mai interesează ceva : În scrincioabul de fringhie, sucindu-și și răsucindu-și brațele și dindu-și apoi drumul, băieții eiud se învârtesc și desvârtesc, zic că fac *mămaliga ursului*.

Cind polița de la scrincioabul cel mare e jos, se zice că-i la scară, iar cind e sus de tot, se zice că-i în răscruce.

80. **Iapa prăpădită**, e un joc introdus de câțiva ani, de cind se găsește vr'o două perechi de cărți de joc în sat.

Aici putem constata cât e de practic țaranul nostru. Cu cărțile a venit și *concina* ca și *tabinetul*, etc. Asta o știu eu singur, pentru că am avut neplăcerea ca însumi să învârt pe câțiva copii din vecini, aceste două jocuri pe care le știu Lor, totuși după câteva zile nu le-a plăcut și folosindu-se de ochi au inventat un joc, unde și-au aplicat modul de a fi al lor. Birlicul de spație e o *iafă furată*, iar ceilalți trei, unul e *păgubaș*, unul *bătăuș* și altul *biletar*. — Se împart cele 52 de cărți la 5 băieți, d. e., din cari 4 sunt cu numirile date după cărțile de un ochi ce le au. Cărțile se văd individual. Păgubașul bănuiește că a e hoțul cu iapa, și l dă pe față. Biletarul „om integru“, cercetează, și dacă l-a găsit, atunci îl pune de trage o carte din ale sale și-l dă atâtea la palme câți ochi a tras, cărțile având valoarea lor de tabinet. Cind păgubașul n'a găsit pe hoț, fiind vorba de-o „calomnie în public“, e bătut tot prin tragerea cărților. Se înțelege că în cazul că păgubașul e și hot, cărțile se dau din nou, tot așa se poate întâmpla cu biletarul, ori cel ce-l execută ordinul de a bate pe păgubaș ori pe învinuit, bătaușul, pot și ei, deși sunt oameni „de-al stăpînirii“ să fie și hoți. Atunci păgubașul devine *armaș*, iar președintele comisiei interimare, bate pe pungăș, președinte alegându-se dintre ceilalți, prin sorți.

81. **Fluare**. — Fluier, cu acest nume, e numai cel de trestie. Se face un lutrenod de trestie puternic, i se pune dop de lemn, lăsându-i-se luminișul, și mai jos se pune *vrana*. Pe partea de sus sunt 6 borte. La capătul de jos, are alt dop, cu o mică gaură în mijloc. Instrument de șuerat mai este *șicnalul* sau *șignatul*. El se

face din *salcie cu mizgă* și din *teiñ*. Se ia o crengușă, se taie sub 45°, se râtează capătul ascuțit, apoi se râtează coaja cu 2-3 cm. mai jos; se bate puțin și se scoate coarja. Se face în lemn locul de vrană și de lumină, și apoi se pune coarja la loc.

Pentru a fluera cu ceva (flueră din buze inspirând sau expirând, și apoi sîsiind cu ajutorul limbii), băeșii se servesc: 1) *de degete*, cu 2 ori 3, ori 4, punindu-le pe limbă, apoi mai flueră sau șueră prin ajutorul celor 2 degete, arătătorul și mijlocașul, îndoindu-le și suflînd într'un mod anumit spre rădăcina lor, sau numai prin ajutorul arătătorului făcîndu-l cirlig; 2) *cu cartușe* usate sau făcute din bețe de cucută; 3) *cu ghindă*, găuacea de la ghindă, punînd-o cu fundul 'n jos între deschizătura mijlocașului cu inelarul.

Fîind că a venit vorba de fluere, mai reamintesc că de la toate iarmaroacele, părinții cumpără sunători, cucuși „mozici” pentru copil.

Și acum mai spun din ce mai cîntă copilul și adultul:

Frunza de salcin, de gutui, și mai cu seamă de păr, e cea mai bună de cîntat. Eu, nu cunosc instrument mai frumos de cînt frunza, de oarece cu dînsa poți întoarce melodiile cele mai sălbatice, cele mai dumnezești: vîersul păsărilor din codru. Frunza de mohor întinsă între degetele cele mari, dacă vrei, cîntă ca cocoșul.

Buciumul e ca și la munte, de cînt mai scurt.

Cornul de vîntătoare e un instrument de cîntat, bun, dar pentru foarte puținii meșteri.

Trișca. Nu știu dacă numele se potrivește cu instrumentul cunoscut de lume. Trișca e un fluer ce durează un ceas ori două, și se face din pețiolul floarei de bostan sau de castravete. În adîncimea de sub frunză se crapă, se pune 'n gură, i se face borte și cîntă apoi. Tot în acest mod se face și din pae de secară ori de ovăs, tăindu-se sub un nod longitudinal, iar pe partea opusă se fac 2 ori mai multe găuri.

Trișca se face și din cucută, tăindu-i o limbă piuă se curmă, și suflînd, această limbă vibrează. Pe partea opusă i se fac găuri, care ne dau tonuri deosebite.

Tot trișcă se numește cînd se face din cucută, legată la un capăt cu foișă [hîrtie de țigară] și cîntăm din ea, cîntînd cu voce tare pe-o gaură mare. Are și borte.

82. **Praștia** e înlocuimă ca și a lui David, numai că-i de șfară.

83. **De-a hoșii**, e un joc al băeșilor mari, pe jumătate serios și jumătate glumă. Staă de vorbă, și unul se laudă d. e. că fuge

mai dilai ca un epure. Alții îl contrazic și de aici: *proba*. Se vor juca de-a hoții și printre câțiva căzuți la sorți e și el. Li se dă citva timp de ascuns, și apoi pornesc poterașii. Se hotărăște terenul unde să se ascundă, și căutările încep; dacă hoții simt o ian la *fugă*, și loală atenția poterașilor e asupra lui „laudă-mă gură că ți-oii da o bucătură“, și dacă-i prins, e legat, lrit pînă la locul de judecată și bătut cu fringhie muctă în apă, de-abinile. Și dacă s'a mai fali că nimeni din fugă nu-l poate prinde, atila i trebuie. Mulți nu pot fugi, dar totuși se laudă, bazindu-se pe ascunzătorii. Cînd jocul e aprins, se face pe teritoriul de km. patrați, zile întregi, pe nemincate, și rămîne în sat ca un eveniment. Pentru daraveli cu hoți fictivi, intervin cu tot dinadinsul autoritățile reale.

84. Șodronul este cunoscut în Teșu, sub numele de *de-a clasele*. „de-a glasile“ sau „în glase“. — E un joc cu multe cerinți. Joacă numai doi băceți. Clasele sunt dispuse pînă la zece, în colțuri sînt *focurile cele mici* sau *focurile*, în centru e *iadu*, sau focul cel mare. Piatra aruncată în clase pe rînd e scoasă cu piciorul. Ca să nu greșești, se cere: a) să arunci piatra în clasa ajunsă, b) să nu pice pe *jar* (locul de despărțire.) c) să nu pice în iad, d) la dare afară să nu se oprească în iad, să nu se treacă prin focurile mici, să nu iasă prin lături. Ducerca la piatră din clasă se face într'un picior: să nu se atingă jarul. Dacă clasa e 8, 9, 10, în trecere se *face cruce* peste iad, din 2 sărituri, și apoi ajuns în clasă pui ambele picioare jos.

Partea I a jocului se face cum am spus. Partea II-a se face pe nehotodinite în clasele superioare: partea III-a e deosebită, căci din orice clasă trebuie svirlită piatra afară: partea IV-a și ultima *se dă barba*. Cu degetele lingă limita claselor, pui piatră la barbă și o lași de cade; apoi săi într'un picior și trebuie s'o dai cu călcăiul afară, fără s'o atingi de 2 ori, iar lovind-o să săi și tu în afară. Isprăvind totul, ai devenit om învățat. Tu ești „prăfisor“ sau „prăfesor“ sau „domnu“ pe cînd ceilalți sînt „băceți“ și-i bați cînd greșesc.

85. Zilele săptămînei. — Băceții cîntă:

Luni-luneiū, Marți-marcoveiū, Mercuri am plecat la lîrg, Joi

am tirguit, Vineri am venit acasă, Simbătă m'am hodinit, Duminică ce-a face popa om face și noi.

86. **De-a clasele cu mingea**, se joacă la un părete înalt, iar mai departe pe pământ se fac 10 scrijalături. Copilul se pune în dreptul fiecăria și svirle mingea de părete, prinziud-o la fiecare clasă de cîte 10 ori, apoi promovează pînă le isprăvește; apoi le ia de la început și bate tot așa, cu deosebire că între svirlire și prins bate odată din palme, de 2 și de 3 ori pentru fiecare clasă. În fine înaintele de a absolvi, svirle mincea pe sub picior, bate din palme odată, de 2 și de 3 ori, ca mai sus.

87. **Găitan cu mosorul**, fac băeții, cu un mosor de ață isprăvit. Bat 5-6 ținte fără gămălie, ori cu gămălie mică, pe fundul unul mosorel, împrejurul gaurei; bagă firul de lînă ori de sforicică pe partea opusă, impresoară apoi țintele odată și ajungînd la primul piron, cu o andrea ori cu un piron mai mare, scoți așa dînd-o peste piron, lăslud pe cea împreunată a doua oară, și băgînd de samă să nu iasă din piroanele sau țintele vecine. Avem, așa, o țăsătură, cu o cavitate lăuntrică, care dispare prin contracția firului de lînă, gaura mosorului fiind mică.

88. **Pușca de socru**. — Se ia un întrenod de socru și se taie exclusiv nodurile. Din socru (nu se zice soc) se scoate „măduva”, apoi se face un *lemnus* resistant, curmat la un capăt cît poate intra în țava puștii, apoi se mai fac două *halice* de cîlți de cinepă. Se pune în gură unul și se împinge cu lemnușul, pînă la gura cealaltă, însă lemnușul așa este râtezat, că nu-l poate da afară; se pune al doilea haliciu, se împinge, acru dintre cele două haliciuri, se comprimă și cînd presiunea a ajuns destul de mare, se aude: poc!.. haliciul întâi a pocnit și s'a isbit de podele ori de părete, pe cînd al doilea, i-a luat locul.

89. **Lemnuș de asvirlit pîetre**, se face dintr'o scurtătură de alun, crăpată la un cap, unde se pune pîatra mică și cu un vînt puternic de asvirlire, pîatra esă din lemnus și se duce sbîrnlînd.

90. **Lăcustă ori grieriu** se face tot cu un lemnus. În deschizătură se pune o pîatră rotundă ori un bețișor pe curmeziș, și strîngînd, bețișorul ori pîatra sare.

91. **Smeu**, la țară nu se face. Rar de tot vezi copii fugînd cu cîte o birtie legată cu ață și numit *smeu turcales* cu coadă la un

98. **Picileală.** — Copiii, fiind mulți la un loc, ca să-și facă de ris, unul, ștregar, spune altuia : — Măi tu să zici „și eu“, cind ești oiu povesti, da răpede, că-ți frumos

Și apoi încep alternativ :

- Am fost la pădure, — și eu,
- și am tăcut un lemn, — și ești,
- și am făcut o teică, — și eu,
- și am turnat zoi intrinsa, — și eu,
- și au mîncat porcii, — și eu

— hlîdea de-aicea, porcule ; țoti porcul, și țoți cei de față rid cu poftă.

99. **Sbirniitoare.** — Nimic mai ușor de cit sbirniitoare. O scindurice de o palmă de lungă, lată de 2-3 degete și subțire, se leagă la un capăt cu o ață și să învîrtește împrejur. Ea sbirnele și tonul e cu atît mai înalt, cu cit se învîrtește mai tare.

100. **Calul.** — Dacă e un joc, ca să-l cunoască toți copiii, apoi acel joc e cu calul. Copilul cu cămeșa lungă, băet ori fată, se încalecă pe un băț, pe un harag, legat de bot cu frîu, fuge, fuge și strigă calului să meargă, și fuge pînă nu mai poate. După fugă, își duce calul la eslele boilor ori ale cailor, la fin, ori e legat, de nu răsâmat de gard. În mînă are o vargă cu care-l bate. Dacă se împedică și cade, l-a trîntit calul. Pe el își răsbună, bătîndu-l, și dacă tot crede că nu l-a bătut îndeajuns, mai cheamă pe cineva, dacă nu cumva acela singur, pentru a-î potoli plînsul, se oferă. Mînd calul, dacă-î mai mare, strigă :

- sare, calu sare,
- sare pâr la soare.

101. **Oi.** — De-a oile se joacă vara. Rupe gogoși de nelumclă cu țâpi, mari și mititele : oi și mei, le înfige picioare, coarne, le închide în țare, făcut de colb, și se joacă așa.

102. **Luare 'n ris.** — Doi băeți iau în ris pe ceilalți. Ei spun :

- Măi Gh., tu știi că X mi-î frate ?
- Știu, dar unde l-ai găsit ?
- Sub un pirlaz ;
- mînea un ciue breaz.
- Măi Gh., tu știi că R. mi-î frate ?
- Știu, dar unde l-ai găsit ?

- Sub o tufă de urzică,
 minca o covală cu limbrică.
 Măi nu mai minca limbrică !
 — Ba nu, mî-o zis mama că-s chitică.

Și la urmă își rîde și de tovarășul său :

- Măi Gh., dar tu știi că H. mi-î frate ?
 — Știu, dar unde l-ai găsit ?
 — L-am găsit pe pirău,
 în nasul tău.

103. Cînd băeții se sfădesc, unul strigă către celalalt :

Măi băete,	nemurat,
castravete	nesarat,
șede măta la părete	ca un cine spîzurat
și mincă un castravete,	

104. Ghiciutca, biciutca, biciușca și ghiciușca servește băeților mici la svîrlirea petrelor *cu sbîrnîială*. Pentru aceasta se leagă pîtra în vîrf (șfichîl) ghiciușcîi și se svîrle.

105. Pîtra care rade apa. — Băeții, înainte de a se scîlda, iașu petre și le aruncă pe fața apei, zicînd că *rad apa cu petre*, și zic :

Unde-a chică
 acolo m'oiu îneca,

și dacă pîtra rade (atinge) apa, trecînd la celalt mal, băetul e vesel că nu se înecă nicăiri; dacă pîtra face „ghîorc“ și intră în apă, pe acel loc el nu se duce, de teamă să nu se înecă ca pîtra „care a spart apa“.

106. Cu bețe. — Se pune la încercare voînicia fiecărui. Unul își svîrle cîomagul în sus, și altul se prinde că-l va lovi, svîrlînd cîomagul lui. Dacă-l lovește, e semn de mare voînicie. Acest mod de a căpăta prioritate se obișnuiește și cînd e nevoie de a fi ales unul într'un joc, cu funcție „nobilă“.

107. Cu petre. — Copiii se iașu la întrecere, din vîrf dealului, care va svîrli petre mai departe. Pot svîrli pînă la 200 metri. Unia așu atît meșteșug de a svîrli cuc, adică drept în sus, încît pîtra cade la un pas-doî, departe de asvîrlitor.

108. Inotul. — Copiii vor să înoate, și isbutesc după multă bălăceală cu capu afund. Inotul lor e de mai multe feluri : 1) *Broștește*, care-î modul de a înota cel mai comun, trăgînd apa sub

pîntece cu amîndooă minile odată ; 2) *Vornicește*, aruncînd brațele în lături și trîgînd apa tot în lături fără a da din picioare ; 3) *Cinește*, înotînd cu minile pe rînd și scoțîndu-le afară la fiecare trăsătură ; 4) *Femeește*, săriînd de mijloc în sus, mod care te face să rîzi ; 5) *Epurește*, alipiînd palmele deasupra capului, capul între aplebrale și înotînd pe coaste ; 6) *Pe-o coastă* ; 7) *Cu fața 'n sus*, înoată băeții cîm sunt numai între ei, de oarece li se vede tot pîntecele ; 8) *În picioare*, cu chipuri deosebite. Adesea se întrec la înot și mai ales în susul apei.

109. **Formuleț :**

Etca,	el,
pelca,	spel,
șup.	pilabuf,
temei,	toschi,
Avel,	moschi,
Pavel,	buf.
Dumeleî.	

110. **Gologanî în palme.** — Băeții se amăgesc între ei, zicînd că au gologanî în mîni. Pun palmele făcute găuace, una lingă alta, și apoi isbesc „scoica lor” de geunchi. Într'adevăr, sunetul parcă e de o basma cu bani. Pentru a suna și mai bine, se udă palmele.

Unii fac bani să sune în gît, lovînd gîtul în facerea lui ssssi.

111. **Căciula.** — Căciula nouă, și mai ales cînd se poartă pe vreme nepotrivită, e o jucărie pentru băeți. Unul, bazîndu-se pe ceva, ia căciula unuia din cap, o apucă de fund și o isbește de pămînt zicînd : „la să vedem, mîni e sărbătoare”. — Căciula bufînd, el răspunde : „la auzi, ci-că-i Simbătă”.

112. **Satira.** — Cătră unul care-l cheamă *Itie*, băeții, ca să-și ridă de el, îi zic :

Itie,	ceapă degerată
pălie,	gură cascată.
gaură pustie,	

113. **Cintec dnpă Sînta-Mărie.** — Cînd, după Sînta-Măria cea mică, mai sunt copii cari poartă pălărie, alții îi întîmpină cu satira :

Fudulie,	a trecut Sînta-Mărie,
fudulie,	de acum se spurcă cîni în pălărie.

114. **Cintecul polobocului.** — Băeții fac prohodul polobocului cîntînd :

mămăligă la ușă. Tiba șarlă... închideți ușa ceia... Și oamenii rid
nevoe.

(Din Țârnă, jud. Tovuci.)

Tudor Pamfile.

SATIRELE SATELOR

Intre sate, ca și între oameni, se nasc lupte de lăutătate, ce
durează ani de-a rândul ; ba cîte odată nici nu-și mai iaș sfirșit.

În aceste lupte, arma ce se folosește este *satira*.

Fiecare își are satira saș satirele sale, iscodite de satele po-
trivnice.

Prin aceste satire se ride pe socoteala diferitelor scăderi fizice
saș sufletești : de asemenea asupra bogăției saș a sărăciei. — Fiecare
sat caută să dovedească bogăția lui, și calicia vecinului ; deșteptă-
ciunea lui, și prostia de alătura ; frumuseța cu care e împodobit el,
și uriciunea cu care e bătut de stele potrivnicul.

Iată de o pildă ce săgeți își aruncă satele din partea muntoasă
a județului Suceava :

Pe la noi pe la Dornă
șapte lei barabulă
dar la noi la Găinești
nici cu șapte n-o găsești.

Arată că în aceste două sate lumea se hrănește cu cartofe
— semn de sărăcie, — dar acelea nu-s. — Tot pe această strună
i se cîntă satului Panaei :

Pe la noi pe la Panaei	poale crețe ca macu
toată baba-i cu desagi :	legea hidă ca dracu ;
cu desagi cu săculețe	poale crețe cum îi macu
fetele cu poale crețe ;	lelea hidă cum îi dracu.

Adică e sat sarac : babele umblă cu capatulul ; însă fetele, ca-
re-s hide ca și dracu, umbla îmbrăcate fudul : cu poale crețe.

Tot în acest fel i se cîntă și Mădeșului :

Pe la noi pe la Mădeș,
mămăliga-i șapte lei,
culeșerul șapte zloți,
mai trăește dacă poți !

Nici Cotirgașul, care deși e sat bogat însă prea zgircit, nu e
lăsat mai pe jos :

Cotirgașul sat pe vale	Cotirgașul sat pe deal,
merge foametea călare ;	merge foametea pe-un cal.

Cu toate că Cotrigașul e zgircit, însă bogățiile lui la mulți flecăi de prin satele vecine le face cu ochiul.

Foaie verde poamă coarnă	că și ele mor de foame :
de-aș ajunge pin la toamnă,	da m'oi duce 'n Cotrigaș
să mă 'nsor să iaŃ o doamnă.	să teŃ fată de <i>fruntaș</i> .

Lasă-le la dracu doamne,

Dar nu numai pe socoteala bogăției sau a sărăciei se pepluesc satele, ci și pe socoteala frumuseții și scăderilor sufletești. — Iată câteva pilde :

Frunză verde ca nalbă	-	S'aŃ jurat la jurători,
tetele de la Dornă		c'at. purtat un car cu flori :
minincă numai zmintină,		dar pină s'or mărita
dar li-i cosița bătrină.		șapte cară or mai purta.

Arată că fetele din Dorna deși se gătesc frumos, însă fiindcă-s urite, nu le mai ia nimene.

Nici fetelor din Broșteni nu li se cintă mai pe jos :

Fetele de la Broșteni,
is ernate cu coceni,
și-s varate cu lărișe
și li-s ochii ca la mișe.

Tot asemenea și flecăilor.

Flecăii de la Broșteni,
parcă-s niște boișteni.

Nu tot așa e și cu Cotrigașul cel vestit pentru lunca lui frumoasă :

Vai saracu Cotrigaș
da el mult îi drăgălaș :
tot cu fete frumoșele
și neveste tinerele
ca să te iubești cu ele :
tot cu flecăi frumoșei
ca să te iubești cu ei.

Orî :

Flecăii din Cotrigaș
par' că-s niște păunași
dar is și cam fudulași.

San :

Nevasta din Cotrigaș
niciodată să n'o lași.

Cu totul altfel li se cintă însă felelor de la Mădeiu :

Fetele de la Mădei
parcă-s borș cu petrinjei.

Celor din Borea fiindcă-s ușernice și cam bat lăturile, li se cintă și lor după fapte :

Cite fete-s pe pământ,
ca la Borea nu mai sint,
imbrăcate și frumoase,
ce folos, că-s ticăloase !

Că minincă nespălate
și se culeă ne 'nchinatc,
fac copii nemăritatc.

Nu mai pe jos li se cîntă flecăilor din Drăcenii și Găinești :

Flecăit de la Drăcenii,
 parcă-s borș cu boișent,
 iara cei din Găinești,
 parcă-s măgari (igănești) !
 etc., etc.

Toate aceste impunsături se strigă de flecăi în horă cu prilejul hramurilor, nunțiilor, clăcilor, unde se adună lume din mai multe sate.

Mult haz se mai face de aceste satire ; însă cite odată ele ajung așa de usturătoare, încît fac pe flăcăi să se iucaere la bălăe, ș'apoi cari ies învingători, satul acelora e cu mai multă vază.

De altfel satele mai fac spirit, stîrnind cite anecdote și *vorbe de clacă*, pe cari și le aruncă cu prilejul întîlnirilor.

P. Gheorgheasa.

—————

CINEPA ȘI LUCRUL EI ÎN COM. ȚEPU [TECUCIU]

Pe cînd toate satele vecine : Negrileștii, Brăhășeștii, Tecuceleu, Țigăneștii, etc. sate de oameni clăcași, mai losători, mai tirgoveși, se îmbracă cu cămeși și ismene de americană, de hasă ori de cit. Țăpui, nu. Acum 20-25 ani, cînd bumbacul era scump, nimeni din sat nu-l cumpăra. Pinza se făcea numai din cinepă. Astăzi, mai e bumbacul ; din cealaltă, ferit-a sfîntul. Nu poartă Țăpui americană și cit, cit vor purta „Jidani și Unguri“. În Țăpui inul nu-l cultivă nimeni ; acum cîțiva ani am văzut la vre-o doi. Voiți arăta cinepa unei case de 7-8 membri.

Cultura Terenul nimerit pentru cinepă, trebuie să se compună din mil, și de aceia „*cînipăriile*“ (*cînipiște* nu se cunoaște) sînt totdeauna prin văi, pe malul pîrîilor. Fiind că moșiile, late de cîțiva stinjeni, sînt lungi de vr'o 3000 de metri, Țăpui le-au jumătățit : de la sat la deal, anul acesta e „*pină măruntică*“ (pină albă, oarze) și în jos e popușoi. Decum se cară pină, țarna-i slobodă, și o cinepă sămănată în miriște ar fi stricată de vite ; de aceia ea se sămăna în țarna cu popușoi ; deci, sînt două cinepării.

Pentru o casă de mijloc ca număr, ajung 7-8 prăjinii de loc, deci cam o prăjină de suflet. Aici intră și cinepa care se dă celor ce n'aun, pentru ajutat la lucru.

Sămănatul se face în Maiu, după ce a fost pămîntul arat, lasat

citeva zile, apoi săpat cu sapa, semănat și bine netezit. Pentru 7 prăjini, ajunge 8-10 baniși. Se samănă atit de deasă. „ca s'o poată linge boul“

Hlândanii. Sămînța de cînepă ne-o dă mai cu seamă *hlândanii*, fire de cînepă sămănate prin păpușoiu. El crește mare, sfufos și plin de sămînță. Pe la sfîrșitul lui August se culeg, se bat și din sămînța lui, sămănăm cînepa la anul. Cînepa ne dă abia jumătate din sămînța sămănată.

Culesul cînepel de vară se face prin finele lui Iulie. La acest soi, gospodinele sînt foarte mult, fiindcă un futor mai alb și mai tare. De ordinar firele de cînepă de vară, sau masculină, sînt mai pușine ca celelalte. Culesul se face smulgînd-o. Pe uscăciune și căldură nu-l nimic mai greș ca culesul ei. In pămînt se ține tare, de indoit e rău s'o indoi, apoi intră pe git pleavă de floare. Topitul ei se face cu cea de toamnă odată.

Cînepa de toamnă se culege cam peste o lună după cea de vară, și culesul se face deardindul. Cînd pămîntul e tare, o taie cu sapa la rădăcină, fără s'o smiucească, căci așa s'ar scutura sămînța din *zglăvoc*, care-l protejată pînă la cules de *momii* sau spăriitori.

Porghicii (sing. porghic ¹⁾) e cînepa mică, ca pufu între penele paserei, compusă din fire de vară și de iarnă, fără *zglăvoc*. Ei se culeg deosebit, cînd cînepa e mare, și la un loc cu cea de toamnă, cînd cînepa e năltușă.

Cînd porghicii sau cînepa de vară e prea uscată, se zice că-l prea *tochit*.

Măsurătoarea cînepel este specială. Unitatea este *mănușa* de cînepă, cu un diametru de 10-12 cm. pentru cînepa de vară, și mai mică pentru cea de toamnă; pentru porghicii e mai mare. Mănușa de cînepă de vară se leagă in trei locuri, după ce s'a pus rădăcina firilor pe acelaș nivel.

La cea de toamnă legătura se pune sub *zglăvoc*, și e numai una, ca și pentru porghicii. 13 mănuși compun o *chită* de cînepă. Inainte erau 12 mănuși intr'o *chită*, 13 fiind analogul numărului de snopi dintr'o jumătate de clae.

Din 7 prăjini pot eși, in anii buni, 50 de mănuși de porghicii, 100 de cînepă de vară, 150 de toamnă. După cules, cînepa de toamnă se lasă pe loc, pusă grămăgioare cap la cap, vr'o trei zile, ca să se *dughească*; apoi se pune in pari, se usucă, se bate pentru sămînță, se așează mănușile ca și cele de vară.

1) porghic = om mic, slăbănog. păcătos.

Tochitul se face cit de curind. E mare rușine pentru acela ce i-a rămas cinpea netochită. Tochitul sau tochirea se face în apă curgătoare. Se face *plută* de vară, de toamnă, de porghici și de hlândauă, separat. Pluta se face punându-se mânuși una lângă alta, apoi o praștină (prăjină) deasupra și una pe dedesubt, legate la capete și pe la mijloc. Dacă e cald, se ține în apă: porghicii 3-4 zile, cinpea de vară 5-6 zile dacă-i mare, 7-8 zile dacă-i mică, hlândanit 6-7 zile, cinpea de toamnă mare 9-10 zile, cea mică 12-13 zile. Timpul tochitului e foarte bine păzit, se fac dese încercări, căci o cinpă scoasă acum e roșie, adică netochită, sau *verde* cum se mai zice, și mîni poate fi putredă sau *hâbuc* cum se obișnuște a se denumi. De aceea se scoate cinpea și noaptea.

După ce s'a dat la oparte *brazdele* (de pămînt), puse deasupra plutei ca s'o afunde în apă, după ce s'a scos țărșul, care pripouise pluta, ca să nu fie dusă de apă, mai în față, se ia mînușă cu mînușă, se spală de nomol și de pelicioara (epiderma) colorată, și se pune pe mal, în trei picioare, ca să se usuce: firile prin spalare se înlanțuesc, făcînd astfel mînușă „să se ție“.

După uscarea, e dusă acasă, făcută *glugă* și prinsă cu un cerc de poloboc deasupra.

Oamenii se feresc de a rupe la cules firile de cinpă, ori să le taie cu sapa, căci, ci-că, intrînd apa pe *tăghie*, o putrezește.

Cinpea salbatică nu se întrebuintează de cit cu acelaș scop ca hlândauă.

Melețatul se face în acelaș an cu cinpea.

E natural că nimic nu e mai interesant pentru o femeie, de cit grija îmbrăcămîntei, lucrul cinpilor, de la sămîntă pînă la pelică. Meșteră în metamorfozarea cinpei, putem spune că-i meșteră în toate și e bună gospodină. O femeie leneșă, trebuie numai de cit „să urască cinpea“, după logica țărănească, destul de scrupuloasă. Așa, în cîntecele populare satirice, o femeie e puturoasă, cînd i-i urilă cinpea:

Mat barbate fi cuminte,
la cinpea și mî-o vinde,
și mî-o vinde fără preț
că eu lanca nu lucrez.....

Gospodinele cari au prea multă cinpă, o dau la altele de-o meliță, plătînd 30 b. de chită, sau mai adesea din 10, una. Cunoaștem instrumentul de melițat: **melița**. Un drug gros de 2-2½ dm. cu o dăltuitură longitudinală de 100-120 cm. și cu *limbă*, limba de meliță. Dăltuitura e de 5-7 cm. la *meliță*, iar la melițoiu de 8-10 cm.

în grosime. Limba la meliță e aproape cit daltuitura, la melițoiu e în jumătate. Unii fac melița și melițoiul în acelaș trunchiū, alții deosebit. Se sprijină pe 4 picioare, ori într'un gard cu un capăt, iar la gură are 2 picioare; se leagă drugul de doi copaci, doi lărași, etc. Limbi pot fi 2, 3 ori 4 la acelaș trup, după numărul fetelor (ajutoare) și acelor gata să rupă cămeșile. Limbile sunt ascuțite.

Mănușile de cinepă se desfac în mai multe părți. Dacă gospodina are cinepă mare, și n'are *melițoiū*, o frunge cu piciorul, de oarece *puzderia* cinipii, n'ar putea fi ruptă de limbă. Dacă are melițoiū, o dă la *melițoiū*. În casa cu două „mueri“, una poate sta la melițoiū [sata] iar cealaltă „trage“ la meliță (mama). Se începe întâi ruptul de la un cap, și se merge pînă la jumătatea mănunchiului; apoi o scutură, lovindu-l de lemnul melițoiū, deasupra și dedesupt, și tot așa și capătul celalat, cind partea melețată se înfășoară pe mină. După ce puzderia (partea lemnoasă) a căzut, „se trage“ cu „melița lasată“ adică pe sub limbă, unde rămîn cele mai mici fărâșuri de puzderie. Mănunchile se pun la mănușa lor.

Ceia ce a rămas, dintr'o mănușă, fiind melețată, se numește un *fuior*. Fuoarele se îndoiesc, se împletesc, de 2-3 ori, se pun 12 și se leagă cu al treisprezecelea, făcindu-se *chita*. Acum femeia zice că și-a *lăgurat* cinepa (regulat). Puzderia se stringe, fiind bună de ațîțat focul. Chitele, așa, se pun în pod, unde așteaptă iarna, cind sunt lucrate. Și atit e bine, dacă ar aștepta și alt an; totul e: „să nu stea fuiorul pe puzderie, că dacă-i melețată, uime n'a să-mi numere fuioarele în pod“.

Răghilatul. Iarna se începe lucrul fuioarelor. O chită de fuioare se poate regula într'o zi, și ar costa, dată cuiva de lucrat, cam 1 fr.

Răghilatul se face cu *raghila*. Raghila se face de țigani „de cei cari fac cheptini“, dintr'o scindură de stejar cu o placă de lemn, unde stau înfișți dinți de sîrmă, mai deși ori mai rari, după cum e raghila. Fuiorul se trece prin raghilă cu ințetul. Firele lungi, cu tîrie, trec reducindu-se în fășii fine, iar ce-i gros, noduros, nu. Ce trece, adică ce rămîne din fuiorul primitiv, poartă numele de *fuior* (propriu zis); iar ce rămîne, poartă numele de *cilți*.

Cilții. Cilții eșiți din raghilă, să cheptănă cu cheptenii. Cheptenii sint făcuți de țigani: un lemn ca o lopățică, o fășie de os, de corn de boū, și dinții de fer, *pe un rînd*. (Cu două rînduri, la cheptănatul linei). Pe lopățică, țiganii fac flori, prin sirme înferbîntate. A spune cum se face cheptănatul, ar fi acelaș lucru, cum aș da lecții cuiva cum „să'mbuce bucătura“.

Cilii însiși în cheptene. cheptănați cu celalalt, ne arată o *barbă* care *păruiță*, adică smulsă, căpătăm *păcișe* sau *păcișele*; ce rămâne în dinții cheptenilor, constiue *canura*, cea proastă, constituită din nodurile și cotoarele cămeșei de pe teghia firului.

Fuiorul. Fuiorul scos din raghila *se perie* cu peria de păr de porc, făcută de *mărhidan*, negustori ambulauți. [Acum n'am mai auzit de astfel de negustori]. Firile de fuior sînt și mai mult descompuse și astfel totul e isprăvit. Avem *fuior adevărat* și ce rămîne pe perie, *cilșiori* sau *păcișe* care, amestecate cu păcișele celedalte de la cilii, avem *cilșii adevărați*.

Porghicii. Porghicii sînt luați drept *cilșii buni*, dați prin cheptene, de unde se mai scoate canura.

Hlândanii „se belesc“ de „beligi“ orî mai rar se meliță și se string. Tot așa, dacă cinepa e mare, se rup cotoarele groase, cu beligi mari, spre a se da la hlândani.

Torsul. *Tortul*, este un nume comun, pentru tuiorul și cilșul tors. Oca de fuior, pentru tors, ține cam 1.20 b.; de cilșii 90-1 fr., și de canură 30-40 de bani. La tors se pun femeile în nopșile de iarnă, făcînd *clacă*, torcînd fiecare în furca ei. Aici se spune, se cîntă, se rîde, se coace bostan cu porumbele uscate, orî cu carne, orî se ferbe urluiala de păpușoi cu jolfă etc. Ciud se mărită vr'o fată și n'are gata totul, mai ales saci de cinepă, i se face de vecine clăci, „spre a vedea-o la locul ci“. Aceasta este o petrecere foarte frumoasă, și pe lîngă femei se adună cite odată și bărbați, fete mari, flăcăi, unde se schimbă multe și mărunte. Asta se zice că *stau la furcă*.

Tortul stă pe fus pînă *l-a rișchia*. Canura se face gheme și va astepta răsbotul. Caerul de fuior mințucă 3-4 futoare, pe ciud cel de cilșii numai 1-2. Torsul fuiorului e mai anevoios. Caerul de canură poate fi și cit banîța și se dă mai cu seamă pe mîna babelor „cari tot stau degeaba în cotruță“.

Beligole de hlândani sînt pentru frînghiile (funia e de beligi de tei). Instrumentul absolut necesar este *criveaua*, un dreptunghiș sare se învîrtește în jurul unei axe. Fiîndcă aceasta este o treabă a barbatului, de iarnă, criveaua se instalează în piciorul scării, diu tindă, sub gura podului; se învîrtește mereu, se dă apoi după cele două lemușe, și ciud criveaua s'a umplut, se face frînghia. Frînghiile de cinepă se fac în două sau în trei. Unul incepe a împleti iar altul, cu criveaua în brîu, iar cu capătul celalt prius într'un căluș, tot viră și scoate pe sub capătul dat pe crivea. Dacă frînghia

e în trei, se mai dă apoi peste împletitura de doi, al treilea fir, făcându-l puțin loc.

Rișchietul tortului se face din lipsă de o altă aranjare, a mai multor fire la un loc. Aceasta, cu toate că o fac toate gospodinele, nu e numai de cît trebuință. Cauza e că nu poate să stea firul pe fus. Rișchietorul are patru brațe. Se rișchie pînă s'a împlinit *bucata*. O bucată are circumferența de 6 coți; încrucișările se numesc *rost* și rostul e de 10 *jighiuți*; o jighiuță de 10 verbe, o vearbă are 3 fire; o bucată = 300 fire \times 6 = 1800 coți, lungimea firului bucatăi. Dintr'o bucată, făcînd urzeală și bătătură, pot gospodinele să scoată 2 coți și jumătate.

Fertul tortului se face iarna și ține o zi. Se face un fel de terciu de cenușă cu apă fiartă, unde se pun bucatile; apoi se așează într'un *găletar* cu 2-3 găuri în fund, pus peste alt găletar; peste bucată se pune pae, și peste ele cenușă. Din cînd în cînd se toarnă apă fiartă peste cenușă. Fertul tortului, se face în aceeași zi, de ordinar, cînd gospodinele fac și *săpun*, întrebuițînd leșia ce se scurge în găletarul de jos.

Prin ferbere tortul se mai înalbește, devine mai moale și poate fi întrebuițat ca ață de cusut.

Din tort se va face pinza, din canură se vor pregăti țoale, pestelci, saci, etc.

Cinepa în expresiuni populare:

Cînepa dracului, sau *fuiorul dracului* se zice despre păr în ajunul unei catastrofe;

hländānos se zice despre „pinea mărunțică“ cu paful gros, bulac;

î-a luat, cînepa, apa adică: bine-mi pare că a dat de dracu;

melifă se zice femeii prea limbute;

puzderie se zice pentru *mulțime*: o puzderie de lume; se mai zice pentru *mărunt*: a face ceva puzderie;

fuior cu înțeles de *mull*: mîniucă fuior [se duce mîncarea pe git *rișchietor* pentru slab și înalt; fuior];

parcă-i un fir de tort, [un om slăbuț, dar frumușel];

cît ai toarce un fus, ca unitate de măsură;

a bate *furcă* pe cineva, adică *tare*;

a avea de *furcă* cu cineva, adică o afacere neplăcută;

a ține *furcă* adică a ține mortîș, în ruptul capului, cu stăruință;

caer, adică păr: te-oiu înșfaca de caer;

buc sau caer pe sfirșite: iaca stai să sfirșesc și bucul ista.

T. Pamfile.